Bay Uzay Gemisi

PHİLİP K. DİCK

1928 yılında Chicago'da doğan Philip K. Dick hayatının çoğunu California'da geçirdi. 36 romanı ve ölümünden sonra beş cilt halinde derlenen 100 civarında kısa hikâyesi olan Dick, 1982'de California'da öldü.

Bilimkurgu dünyasında adını 1950'lerde duyurmaya başlayan Philip K. Dick, döneminin bilimkurgu yazarlarından farklı olarak kendi özgün yazın tarzını geliştirdi. İlk romanı *Solar Lottery*, 1954'te yayımlandı. Zamanın siyasi iklimi ve Dick'in kendi edebiyatında sözünü ettiği otoriteye dair paranoyası, hikâyelerinin çıkış noktasını oluşturan atmosferi oluşturdu.

1963 yılında *Yüksek Şatodaki Adam* ile bilimkurgu dünyasının en büyük ödülü kabul edilen Hugo Ödülü'nün sahibi oldu.

21. yüzyılla birlikte Philip K. Dick edebiyatına ilgi artarken, hikâyeleri, her nesilden okura, sanatçıya ve sinemasevere esin kaynağı oldu. Onlarca dile çevrilen Philip K. Dick kitapları, üniversite müfredatlarında da yerini aldı. Dick'in ardında bıraktığı miras, bugün hiç olmadığı kadar güçlü; gelecekle ilgili imkânsız gibi görünen fikirleri de artık hayal edebileceğinden çok daha gerçek!

tanadres.com

BERNA KILINÇER

1972 yılında İzmir'de doğdu. İzmir Amerikan Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Çevirdiği kitaplar arasında, Susanna Clarke'ın *Jonathan Strange ve Bay Norrell;* Robert Louis Stevenson'ın *Define Adası* da bulunmaktadır.

Bay Uzay Gemisi [Toplu Öyküler, cilt 1]
© 2012, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Beyond Lies The Wub [Volume one of the Collected Stories]
© 1987, The Estate of Philip K. Dick

Kitabın Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında hiçbir yöntemle çoğaltılamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Yayına Hazırlayan Duygu Kahraman
Kapak Tasarımı Begüm Çiçekçi
Sayfa Tasarımı Aslı Sunar Bakır

ISBN 978-975-252-119-3
1. Basım: Aralık 2013

tamadres.com

Büyülü Fener, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Genel Dağıtım
Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 53 34410 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 10905

PHILIP K. DICK

Bay Uzay Gemisi

Toplu Öyküler 1

tamadres.com

Çeviri: Berna Kılınçer

Büyülü Fener

tamadres.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz Philip K. Dick, 7
Giriş, Roger Zelazny, 9

İstikrar 17
Roog 34
Küçük Hareket 41
Ötedeki Vub 52
Silah 63
Kafatası 81
Savunmacılar 110
Bay Uzay Gemisi 142
Ormandaki Kavalcı 182
Sonsuzlar 209
Saklama Makinesi 239
Harcanabilir 251
Değişen Adam 259
Yorulmaz Kurbağa 353
Kristal Mezar 366
Kahverengi Oxford'un Kısa Mutlu Yaşamı 392
Yapıcı 405
İşgüzar 420
Maaş Çeki 436
Ulu C 486
Bahçede 505
Elflerin Kralı 517
Koloni 543
Ganimet Gemi 569
Dadı 599

Notlar, 622

kamadres.com

tamadres.com

ÖNSÖZ

Philip K. Dick

Önce bilimkurguyu onun ne olmadığını söyleyerek tanımlayacağım. Gelecekte geçen bir hikâye (ya da roman ya da oyun) olarak tanımlanamaz, çünkü gelecekte geçen ve bilimkurgu olmayan uzay macerası diye bir şey vardır: Bu da tam adı gibi bir şeydir. Gelecekte uzayda geçen süper ileri teknolojinin olduğu maceralar, savaşlar ve mücadeleler. O halde bu neden bilimkurgu sayılmaz? Öyleymiş gibi görünür. Örneğin Doris Lessing öyle olduğunu varsayar. Ancak uzay macerasında, temel malzeme olan ayırt edici yeni fikir eksiktir. Ayrıca şimdiki zamanda geçen bilimkurgu da olabilir. O halde bilimkurguyu gelecekten ve ultra ileri teknolojiden ayırdığımız takdirde elimizde bilimkurgu diyebileceğimiz ne kalır?

Kurmaca bir dünya ilk adımdır, bu aslında olmayan bir toplumdur. Yani bilinen toplumumuz onun için bir başlangıç noktasıdır. Toplum bir biçimde bizim toplumumuzdan çıkar, alternatif dünya hikâyesi ya da romanında olduğu gibi belki dikey olarak. Bu, yazarın bir tür zihinsel çabasıyla yerinden oynattığı kendi dünyamızdır. Ya da olmadığı ya da henüz olmadığı bir şeye dönüştürülmüş dünyamızdır. Bu dünya verili dünyadan en az bir biçimde farklılık göstermelidir. Bu biçim de toplumumuzda ya da geçmişte ya da gelecekte herhangi bir bilinen toplumda meydana gelmeyecek olaylara yol açmaya yeterli olmadır. Bu yerinden oynatmada tutarlı bir fikir olmalıdır, yani yerinden oynatma yalnızca önemsiz ya da tuhaf değil, kavramsal bir yerinden oynatma olmalıdır. Bilimkurgunun özü *budur*, toplum içindeki kavramsal bir yerinden oynatma. Böylece yazarın zihninde yeni bir toplum üretilir, kağıda aktarılır ve kâğıttan da okurun zihninde sarsıcı bir şok oluşturur, *tanıyamamanın şokunu*. Okur okuduğunun gerçek dünyası olmadığını bilir.

Bilimkurguyu fanteziden ayırmaya gelince, bu imkânsızdır ve bir an düşünüldüğünde nedeni anlaşı-

lacaktır. Örneğin psioniki ele alalım, Ted Sturgeon'ın harika romanı *More Than Human*'daki mutantları. Okur böyle mutantların var olduğuna inanabiliyorsa o zaman Sturgeon'ın romanını bilimkurgu olarak görecektir. Ancak eğer böyle mutantların büyücüler ve ejderhalar gibi mümkün olduğuna ya da olabileceğine inanmıyorsa o zaman bir fantezi romanı okuyor demektir. Fantezi genel olarak imkânsız olduğu düşünülen şeylerle ilgilidir. Bu da özünde bir karardır çünkü mümkün olan ya da olmayan tarafsız olarak bilinemez, daha ziyade yazarın ya da okurun subjektif inancıdır.

İyi bilimkurguyu tanımlamaya gelince; kavramsal yerinden oynatma ya da bir başka deyişle yeni, fikir gerçekten yeni (ya da eskinin yeni bir varyasyonu) olmalıdır ve okuru entelektüel anlamda harekete geçirmelidir. Zihnine girmeli ve o zamana kadar aklına gelmeyen bir şeyin olabilirliğine uyandırmalıdır. Yani iyi bilimkurgu bir değer terimidir, nesnel bir şey değildir. Yine de objektif olarak iyi bilimkurgu denilen bir şeyin olduğuna inanıyorum.

Sanırım California Eyalet Üniversitesi'nden Dr. Willis McNelly bir bilimkurgu hikâyesi ya da romanının gerçek baş karakterinin bir kişi değil fikir olduğunu söylerken bunu en iyi şekilde ifade etmiştir. Eğer iyi bilimkurguysa fikir yenidir. Uyarıcıdır ve muhtemelen en önemlisi de okurun zihninde bir fikirlerin dallanıp budaklandığı bir zincirleme reaksiyon başlatır. Deyim yerindeyse okurun zihnini açar, böylece o zihin de yazarın zihni gibi yaratmaya başlar. Bu nedenle bilimkurgu yaratıcıdır ve yaratıcılığı esinlendirir, bunu da ana akım kurmaca genellikle yapmaz. Biz bilimkurgu okur yazarları (şu anda bir yazar olarak değil okur olarak konuşuyorum) bilimkurgu okuyoruz, çünkü okuduğumuz bir şeyin, içinde yeni bir fikir olan bir şeyin zihnimizde harekete geçirdiği zincirleme tepkimeyi deneyimlemeyi seviyoruz. Bu nedenle en iyi bilimkurgu nihayetinde okurla yazar arasında her ikisinin de yarattığı ve yaratmaktan zevk aldığı bir ortaklıktır: Keyif almak –yeniliği keşfetmekten keyif almak– bilimkurgunun son malzemesi ve temelidir.

GİRİŞ

Roger Zelazny

Bu girişi yazmam istendiğinde reddettim. Bunun Philip K. Dick'in eserlerine yönelik tutumumla bir ilgisi yoktu. Daha çok bu konu üzerine söylenebilecek her şeyi zaten söylediğimi hissettiğim içindi. Daha sonra, bunları farklı farklı yerlerde söylediğim belirtildi. Ekleyecek bir şeyim olmasa da böyle bir yerde farklı bir biçimde yazmak muhtemelen bunları daha önce görmemiş ya da duymamış okurlar için bir hizmet olabilirdi.

Bu nedenle konuyu düşündüm. Daha önce yazdığım bazı şeylere de baktım. Bunca zaman sonra eklenmeye değecek, yinelenmeye değecek ne olabilirdi? Phil'le yalnızca birkaç kez karşılaşmıştım; California ve Fransa'da. Bir kitap üzerinde ortaklığımız neredeyse kazara olmuştu. İşbirliğimiz sırasında mektuplaşmış ve sık sık telefonda görüşmüştük. Mizah duygusu genellikle telefon görüşmelerinde öne çıkardı. "Fransa'da şu kadar yüz bin aldım, Almanya'da şu kadar, İspanya'da şu kadar yüz bin... Hihi! Bu *Don Giovanni*'den Catalog Aria gibi!" Kurmacasında oynadığı kozmik ironilerden daha dolaysız bir sözel zekaydı gösterdiği.

Onun mizah duygusuyla ilgili daha önce de bir şeyler söylemiştim. Uzlaşılmış gerçeklikle oynadığı oyunlar üzerine de yorum yapmıştım. Hatta karakterleriyle ilgili bir genelleme bile yaptım. Ama bunca yıldan sonra kendimden alıntı yapmak için meşru bir neden bulmuşken neden başka sözcükler kullanarak derdimi anlatayım ki?

> Bu karakterler çoğu zaman kurbandır, mahkumlar, kullanılmış kadın ve erkekler. Dünyadan ayrıldıklarında onu bulduklarından daha az kötü olacağı kesin değildir. Ama bilemezsiniz. Denerler.
>
> Bu da dokuzuncu devrenin son yarısında genellikle kalededirler; iki oyuncu dışarıda, iki vuruş ve üç atış kaçırılmışken berabere kalma koşusunda

oldukları anlamına gelir genellikle ve oyun her an yağmur nedeniyle iptal edilme tehlikesi içindedir. Ama her şey göz önüne alındığında yağmur nedir? Ya da beyzbol sahası?

Phil Dick'in karakterlerinin yaşadığı iki dünya önceden bir uyarı olmaksızın iptal edilmeye ya da değiştirilmeye tabidir. Gerçeklik bir politikacının vaatleri kadar güvenilirdir ancak. Karakterlerini çevreleyen durumun değişmesinden sorumlu olan ister bir uyuşturucu ister zaman bükülmesi, makine ya da uzaylı bir varlık olsun sonuç değişmez: Gerçeklik büyük "G" türünden gerçeklik, Martinilerimizin sekliği kadar görecelidir. Yine de mücadele, direniş devam eder. Neye karşı? Çoğu zaman kendileri de kurbanlar, mahkûmlar ve kullanılmış erkek ve kadınlara olan konakçılarında barınan Güçlere, Beyliklere, Tahtlara, Egemenliklere karşı.

Bütün bunlar acımasız ciddilikte olaylar gibi görünür. Yanlış, "Acımasız"ı çizip bir virgülün ardından şunları ekleyin: Ancak Phil Dick'in ustalığı eserlerinin tonunda yatar. Doğru sıfatı bulamadığınız bir mizah duygusuna sahiptir. Kuru, grotesk, hokkabazca, ironik... Hiçbiri genel bakış açısına uymaz, ama hepsi de çok uzağa gitmeden bulunabilir. Karakterleri en ciddi anlarda tuzağa düşerler. En komik sahneyi umutsuz bir ironi istila edebilir. Böyle bir gösteriyi başarıyla yönetmek saygı gerektiren, ender bir niteliktir.

Bunu PHILIPH K. DICK: ELECTRIC SHEPHERD'da (ed. Bruce Gillespie, Nostralia Press, 1975) söylemiştim ve hâlâ buna katılıyorum.

Phil'in en sonunda hak ettiği ilgiyi gördüğünü görmek güzel. Hem eleştirel hem de popüler düzeyde. Üzüntüm bunun çok geç gelmiş olması. Onu tanıdığım zaman çoğu zaman parasızdı, kabul görmeye çalışan yazar yaşını geçmişti, ama hâlâ kıt kanaat geçiniyordu. Son yıllarında ise en sonunda maddi güvenliğin, hatta bir parça zenginliğin keyfini çıkarmasına sevinmiştim. En son gördüğümde

mutlu ve bir parça rahatlamıştı. Bu *Bladerunner* çekildiği sıralardaydı, akşam yemeğini ve uzun bir geceyi konuşarak, şakalaşarak anılarımızı tazeleyerek geçirdik.

Daha sonraki mistisizmine çok büyük önem atfedilmiştir. İnandığı her şeye ilişkin ilk elden bilgiyle konuşamam, kısmen inandıkları değişiyor gibi göründüğü için kısmen de ne zaman şaka yaptığını ne zaman ciddi olduğunu anlamak zor olduğu için. Ancak birkaç konuşmadan edindiğim izlenim, teolojiyle başka insanların satranç problemleriyle oynayabileceği gibi oynadığı. Dini ya da felsefi mefhumlar karşısında, bilimkurgu yazarının klasik sorusu "Ya böyle olsaydı"yı sormayı severdi. Bu yazdıklarının bir boyutuydu ve bir on yılı daha olsa düşünceleri nereye giderdi diye sık sık merak ettim. Artık tahmin etmek gerçekten imkânsız.

James Blish gibi onun da kötülük sorunundan büyülendiğini hatırlıyorum, kötülük ve onunla yanyana olan yaşamın tatlılığı. Ondan aldığım mektuptan (10 Nisan 1981) alıntı yapmama eminim ses çıkarmazdı.

> On beş dakikalık bir zaman diliminde incelemem için önüme iki şey geldi: SÖĞÜTLERDEKİ RÜZGÂR, hiç okumadığım bu kitap... Ona baktıktan bir saniye sonra birisi bana zamanın *Time* dergisindeki Başkan'a suikast girişimine ait iki sayfalık bir fotoğraf gösterdi. Fotoğrafta yaralılar, Gizli Servis'in Uzili adamları ve adamların altında suikastçi vardı. Beynim SÖĞÜTLERDEKİ RÜZGÂR'la fotoğraf arasında bağlantıyı kurmayı denemeliydi. Yapamadı. Hiçbir zaman da yapamayacak. Grahame'in kitabını eve götürdüm ve boş yere Columbia'yı fırlatmaya çalışırlarken, hikâyeyi biliyorsun, oturup onu okudum. Bu sabah kalktığımda hiçbir şey düşünemiyordum. Kalkar kalkmaz birine saldırmak gibi garip şeyleri bile... Beynim bomboştu, hiç düşünce yoktu. Sanki beynimdeki bilgisayarlarım Cape'teki gibi birbiriyle konuşmayı bırakmıştı. Suikast girişiminden sahnenin ve *SÖĞÜTLERDEKİ RÜZGÂR*'ın aynı evrenin parçaları olduğuna inanmak zor. Biri gerçek

değil kuşkusuz. Küçük kayığında kürek çeken Bay Kurbağa'yla Uzili adam... Evrene bir anlam vermeye çalışmak beyhude bir çaba. Ama öyle ya da böyle devam etmeliyiz sanırım.

Mektubu aldığım zaman o gerilimin, o ahlaki şaşkınlığın yazdıklarının çoğunun kaynağı olan duygunun küçük bir dozu olduğunu hissetmiştim. Bu onun için hiçbir zaman çözümlenmemiş bir şeydi, hızlı cevaplara güvenmek için fazla entelektüeldi. Yıllar içinde pek çok yerde pek çok şey söyledi, ama en iyi hatırladığım sözü, konuştuğum adama en çok uyan söz, Greg Rickman'ın ilk röportaj kitabı *PHILIP K. DICK: IN HIS OWN WORDS*'e yazdığım önsözde alıntıladığım sözlerdi. Bu Phil'in *SF Commentary*'ye 1970'te yazdığı bir mektuptan alınmıştı:

> Romanlarımla ilgili tek bir şey biliyorum. Onlarda tekrar tekrar önemsiz insanlar aceleci terli güçlerinin son kırıntısına kadar kendini savunur. Dünya kentlerinin yıkıntılarında puro üreten ya da "Dünyanın eğlence merkezi Miami'ye hoş geldiniz" diyen oyuncaklar imal eden küçük bir fabrika inşa etmekle meşguldür. *A. Lincoln, Simulacrum*'da, önce modası geçmiş elektronik orglar, ardından en sonunda tehdit edici olmaktan çok rahatsızlık veren, insan benzeri robotlar imal eden küçük bir işyeri yönetir. Her şey küçük ölçektedir. Çöküş büyüktür. Evrensel dökümünün önünde hatları belli olan olumlu küçük figür durur. Tagomi, Runciter, Molinari gibi, amacı sivrisinek kadar, yapabilecekleri sınırlıdır... Ama yine de bir anlamda büyüktür. Nedenini gerçekten bilmiyorum. Sadece ona inanıyorum ve onu seviyorum. O üstün gelecek. Başka hiçbir şey yok. En azından önemli başka bir şey yok endişelenmemiz gereken. Çünkü küçük bir baba figürü gibi o oradaysa, her şey yolunda demektir. Bazı eleştirmenler yazdıklarımda "karamsarlık" buluyor. Buna şaşıyorum çünkü benim ruh halim güven üzerine kurulu. Belki de güvendiğim şeyin

> çok küçük olmasından rahatsız oluyorlar. Daha büyük bir şey istiyorlar. Onlara haberim var: Daha büyük bir şey yok. Bundan başka bir şey yok demeliyim. Ama gerçekten ne kadar bir şeyimiz olması gerekir? Bay Tagomi yeterli değil mi? Bunun bir önemi olduğunu biliyorum. Ben bundan tatmin oluyorum.

Sanırım şimdiye kadar iki kez anımsadım, çünkü Phil'in yazdıklarında bulunan o küçük güven, idealizm duygusunu düşünmek hoşuma gidiyor. Belki de bunu yaparken ona bir biçim dayatıyorum. O karmaşık bir insandı, bana öyle geliyor ki pek farklı insan üzerinde pek çok farklı izlenim yarattı. Bunu akılda tutarak çoğunlukla uzaktan tanıdığım ve sevdiğim adama dair en iyi betimlemem kabataslak olabilir ancak ama bu yapabileceğimin en iyisi. Bu girişin çoğu kendimden yaptığım aşırmalardan oluştuğuna göre daha önce söylediğim bir şeyle bitirmekten suçluluk duymuyorum:

> Philip Dick'in bir kitabını bitirip kenara koyduğunuzda verilen kişisel tepki, üzerinde düşünüldüğünde bir hikâyenin anısından ziyade zengin metaforlarla dolu bir şiirin üzerinizde bıraktığı etkidir.
>
> Buna değer veriyorum çünkü tam bir çizime karşı koyar, ayrıntılar unutulduktan sonra Philip Dick hikâyesinden geriye kalan, garip zamanlarda aklıma gelen ve bir duygu ya da düşünce sunan bir şeydir: Bu nedenle onu tanıdığım için beni zenginleştiren bir şeydir.

Onun pek çok yerde övgüyle karşılandığını ve sevgiyle hatırlandığını bilmek memnuniyet verici. Bunun kalıcı olduğuna inanıyorum. Keşke daha önce olsaydı.

Roger Zelazny
Ekim, 1986

tamdares.com